

Plagiarism: ทัศนคติกรรมการในวงการวิจัย

ศ.ดร. ชีรยุทธ วิไลวัลย์

ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สืบเนื่องงานสัมมนาอาจารย์ใหม่ของคณะวิทยาศาสตร์เมื่อวันที่ 21-23 พฤษภาคม 2551 ที่ผ่านมา ผมได้มีโอกาสนำเสนอเรื่อง plagiarism เป็นส่วนหนึ่งของการบรรยายเรื่องจริยธรรมกับงานวิจัยให้แก่ผู้เข้าร่วมสัมมนา ทางฝ่ายบริหารของคณะวิทยาศาสตร์เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์และนิสิตที่ไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมงานสัมมนานี้ด้วย จึงได้มอบหมายให้ผมเป็นผู้นำเรื่องนี้อีกครั้ง

ท่านที่อยู่ในวงการวิจัยคงรู้จักเรื่องของ plagiarism หรือที่บางท่านให้คำแปลว่า "โจรกรรมวรรณกรรม" มาบ้างแล้ว แปลให้สั้นๆ คือ การนำงานที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว(ไม่ว่าจะเป็นงานของคนอื่นหรืองานของตัวเองก็ตาม)มาเขียนใหม่โดยไม่ได้ให้เครดิตแก่เจ้าของงานเก่า พูดอีกอย่างก็คือการ "ก๊อปปี้" งานนั่นเอง ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นการก๊อปปี้ชนิดคำต่อคำ แค่เพียงการคัดประโยคมาเขียนใหม่โดยการเปลี่ยนคำสำคัญ/คำเชื่อม/รูปแบบประโยคโดยใจความของประโยคเหมือนเดิม (paraphrasing) ก็ถือว่าเข้าข่าย plagiarism แล้วหากไม่มีการอ้างอิงแหล่งที่มา ส่วนถ้าเป็นการก๊อปปี้ชนิดคำต่อคำก็ยิ่งผิดใหญ่ แม้จะมีการอ้างอิงแหล่งที่มาด้วยก็ตาม การก๊อปปี้งานทั้งสองแบบนี้จำกัดว่าเฉพาะงานของคนอื่น แม้เป็นงานของตัวเองที่เคยมีการเผยแพร่ไปแล้วหากมีการนำข้อความเดิมมาใช้โดยไม่ได้มีการดัดแปลงแก้ไขก็จัดว่าเป็น plagiarism อีกแบบหนึ่งที่เรียกว่า self plagiarism ซึ่งบางครั้งขอบเขตของการกระทำที่ถือว่าผิดกับไม่ผิดก็ไม่ค่อยจะชัดเจนนัก จึงอยากจะเสนอแนวทางหลีกเลี่ยงการกระทำผิดโดยไม่ตั้งใจดังต่อไปนี้

1. อายาลอกประโยคของคนอื่นหรือของตัวเองที่เคยมีการเผยแพร่ไปแล้ว มาใช้โดยไม่ได้มีการดัดแปลงแก้ไขใดๆ ถ้าจำเป็นต้องลอกมาทั้งประโยคให้ใส่เครื่องหมายคำพูดพร้อมทั้งอ้างอิงที่มาให้ชัดเจน การลอกมาเพียง 50-60% ของประโยคเดิมก็ไม่น่าจะเหมาะสมแล้ว นักวิจัยที่ทำงานในหัวเรื่องเดียวกันอย่างต่อเนื่องกันเป็นเวลานานอาจเขียนบทนำโดยการลอกงานเก่าๆ ของตนเองมา ซึ่งถือว่าไม่เหมาะสมถ้าไม่มีการดัดแปลงให้แตกต่างจากงานเดิม นอกจากนี้การคัดประโยคจากหลายๆ แหล่งมาผสมกันให้เป็นประโยคใหม่ ก็เข้าข่าย plagiarism ด้วย เวลาเขียนงานจึงไม่ควรเอาเอกสารอ้างอิงมากองไว้ตรงหน้าเพราะอาจทำให้ "เผลอลอก" โดยไม่รู้ตัว

2. ถ้าเป็นการเขียนประโยคใหม่โดยมีการเปลี่ยนแปลงบางส่วน แต่สาระสำคัญของประโยคที่เขียนใหม่ยังคงเหมือนต้นฉบับเดิมแม้จะไม่ต้องใช้เครื่องหมายคำพูด แต่ก็ยังจำเป็นที่จะต้องอ้างอิงถึงที่มา จะบอกว่าเป็นประโยคที่เราเขียนใหม่เองจึงไม่ต้องอ้างที่มาไม่ได้

3. การตีพิมพ์ผลงานวิจัยหรือชุดข้อมูลเดียวกันมากกว่า 1 ครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งบทความมากกว่า 1 บทความที่มีข้อมูลชุดเดียวกันไปตีพิมพ์ในต่างวารสารกันในเวลาเดียวกัน (เพื่อ

หวังว่าจะได้จำนวนเปเปอร์เป็น 2 (เท่า?) เป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาว่าทำ self plagiarism และถ้าถูกตรวจพบโดย referee หรือ editor ของวารสารก็มีความเป็นไปได้สูงว่างานเหล่านี้จะถูกปฏิเสธ (reject) หรือถอน (retract) แม้จะได้มีการตีพิมพ์ไปแล้วก็ตาม (มีข้อยกเว้นอยู่บ้างเช่น การตีพิมพ์งานวิจัยเป็นวารสารฉบับเต็มหลังจากที่ได้ตีพิมพ์เป็น abstract หรือ proceeding ในงานประชุมแล้ว อย่างไรก็ตาม การตีพิมพ์ครั้งหลังจะต้องอ้างถึงการตีพิมพ์ครั้งแรกด้วย และควรจะต้องมีข้อมูลใหม่เพิ่มเติม)

4. เรื่องของ plagiarism ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ผลงานวิจัยในรูปของเปเปอร์เท่านั้น บทความในวารสารสำหรับผู้อ่านทั่วไป หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลงานอื่นๆ ที่จะนำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ ก็ล้วนเข้าข่ายที่จะต้องระวังเรื่องนี้ทั้งสิ้น ในต่างประเทศนั้นแม้แต่รายงานที่นักศึกษาทำส่งเพื่อเอาคะแนนนั้นถ้าตรวจพบว่ามี plagiarism นักศึกษาก็จะสอบตกและยังต้องถูกดำเนินการทางวินัยอีกด้วย แต่ในมหาวิทยาลัยของเราดูเหมือนว่ายังไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่าที่ควร การลอกรายงานมาจากเว็บหรือจากงานของคนอื่น "ทั้งดุ้น" ดูเป็นเรื่องปกติ

5. โปรดให้ความรู้แก่นิสิตซึ่งจะต้องเขียนวิทยานิพนธ์หรือต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์ ถ้านิสิตไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็อาจจะไปลอกข้อความของคนอื่นมาทั้งประโยคหรือแม้แต่ก็อปปีมาจากเปเปอร์หรือเว็บไซต์มาปะเสมือนหนึ่งเป็นงานของตนโดยไม่รู้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง อาจารย์ที่ปรึกษาและสถาบันก็จะพลอยได้รับผลกระทบไปด้วยหากเจ้าของงานเกิดมาพบเข้าและมีการร้องเรียนขึ้นมา ดังนั้นอาจารย์จึงต้องให้ความรู้ และยังคงต้องใส่ใจตรวจอ่านงานของนิสิต โดยเฉพาะส่วนของบทนำ (ซึ่งปกติมักจะไม่ค่อยได้อ่านกันเนื่องจากเห็นว่าไม่มีความสำคัญต่อการจบหรือไม่จบ และจากประสบการณ์ส่วนตัวคือนิสิตยื่นต้นฉบับวิทยานิพนธ์ให้ประมาณ 2 สัปดาห์ก่อนกำหนดส่งเล่ม แต่อ่านส่วนที่เป็นผลการทดลองอย่างเดียวก็น่าจะเพียงพอแล้ว) ถ้าใช้ภาษาดีเป็นพิเศษก็น่าสงสัยว่าจะไม่ได้เขียนเอง

6. อย่าคิดว่าจะทำ plagiarism แล้วจะไม่มีใครพบเห็น ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตมีบทบาทสำคัญที่ทำให้สามารถตรวจพบการกระทำดังกล่าวได้ง่ายขึ้น มีซอฟต์แวร์สำเร็จรูปจำนวนมากที่สามารถตรวจสอบความคล้ายของประโยคกับข้อมูลจำนวนมหาศาลที่อยู่ในอินเทอร์เน็ต เช่น eTBlast แม้ข้อมูลจำนวนมากจะยังตรวจสอบไม่ได้ (เช่น วารสารที่ต้องมีการบอกรับสมาชิก) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นไปไม่ได้ที่ทุกสำนักพิมพ์จะร่วมมือกันในอนาคตข้างหน้า

ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงแนวทางย่อๆ ผู้สนใจสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในแหล่งอ้างอิงซึ่งหาได้ทั่วไป ตัวอย่างของเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องเช่น www.plagiarism.org ถ้ามีโอกาสจะได้เล่าเรื่อง scientific misconduct แบบอื่นๆ อีกต่อไป และหวังว่าคณะวิทยาศาสตร์ของเราจะเป็นที่ที่ปลอดจาก plagiarism และ scientific misconduct ในทุกๆ เรื่อง